

KRIZSÁN ANDRÁS YBL-DÍJAS ÉPÍTÉSZ FŐÉPÍTÉSZI TEVÉKENYSÉGE ÉS ÉPÍTÉSZETI MUNKÁI RÉVÉN IS EZER SZÁLLAL KÖTŐDIK A BALATON-FELVIDÉKHEZ. KÖNYVE, A 2014-BEN MEGJELENT „BALATON-FELVIDÉKI ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ” A NEMRÉG ELKÉSZÜLT HAZAI TELEPÜLÉSI ARCULATI KÉZIKÖNYVEK ELŐKÉPÉNEK TEKINTHETŐ. AZ ÚTMUTATÓ SZÜLETÉSÉNEK TÖRTÉNETÉT A SZERZŐ MESÉLI EL.

HOGYAN SZÜLETETT MEG A BALATON-FELVIDÉKI ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ?

A Balaton északi partján, Révfülpön születtem, ott nőttem föl. Imádom a Balaton vízparti területeit, de még inkább a Balaton-felvidéki tájat, amiről Hamvas Béla „Az öt génusz” című művében azt írja, hogy a Mediterráneum legészakibb tája. Ez a táj egyszerűen lenyűgöző, a csodálatos változatosságú tanúhegyekkel, bazaltkúpokkal, gyönyörű sziklaormokkal, kőteggerekkel, a hegyek déli lábánál a szőlőskertekkel...

A Balaton-felvidéki tervezési útmutató megszületésében fontos szerepet játszott, hogy amikor még vándoriskolásként Makovecz Imre irodájában dolgoztam, egy reggel levél várt az asztalomon. Pula község polgármestere írta a nemzetközi hírű építész-mesternek, segítséget kérve a településen tervezett parcellázással, új házhelyek kialakításával kapcsolatban. A mester a feladatot rám testálta – így jutottam el pályakezdő építész-mérnökként erre

a gyönyörű szép, aprócska fészekalja településre. Megismerkedtem az ott élő emberekkel, majd ennek a kis falunak a főépítésze lettem, s azóta is büszkén emlegetem, hogy Pula főépítésze vagyok. Csak ez a Pula nem Fiumétől délre fekszik, hanem egy kicsit északabbra, a Kab-hegy déli lábánál, Nagyvázsony és Kapolcs között.

Sorra igyekeztem az ottani háztulajdonosokat, építetőköt és – ahogy a környéken nevezik a városból be-

Idézetek a Balaton-felvidéki építészeti útmutató 9. és 54. oldaláról.

települőköt – a bebírókat segíteni abban, hogy a felújítások vagy az új házhelyek beépítése során az épületek megőrizték a Balaton-felvidék jellegzetes építészeti arculatát, illeszkedjenek környezetükbe. Így kezdődött az a tanácsadó munka, ami aztán hosszú évek főépítési gyakorlatát jellemezte. Közben megszereztem a főépítész diplomát, szakmérnöki diplomamunkámat a Balaton-felvidék építészetéből írtam. Somogyi Győző festőművész barátommal közösen 2010-ben hoztuk létre „A Balaton-felvidék tájba simuló népi építésze” című könyvet, ami

nemcsak szép művészeti albumként, hanem a régi parasztházak felújításánál példatárként is használható.

Teltek-múltak az évek, míg egyszer Noll Tamás, a Magyar Építész Kamara akkori elnöke kezembe nyomott egy füzetet, az irországi Cork megyére vonatkozó, Mike Shanahan építész által készített építészeti útmutatót. Mindkettőnknek megtetszett, és elhatároztuk, hogy a módszert érdemes lenne a Balaton-felvidékre adaptálni: a kezdeményezést Mike Shanahan is támogatta. Elindult a munka, amelynek eredményeként

„Az útmutató segít felfedezni és megismerni a Balaton-felvidék sokszínű építészeti értékeit, hagyományait, éghajlati, földrajzi sajátosságait, rokokóba hajló vakolathímes parasztházainak igazi szépségét. Jól áttekinthető, közérthető rajzok segítségével illusztrálja a követendő példákat, de kitér a kerüendő formák bemutatására is. Elsősorban hagyományos épületek példáin mutatja be a tájegység építészeti karakterét, de mai funkciójú házak esetében is szolgálhat tanulságokkal.”

„Minden egyes épület a természeti táj összképének a része. Ön-magában is szép, de csak azért, mert a teljes tájba illeszkedik, és minden részlete az egész törvényét és logikáját követi. A falusi házak funkcióját és szépségét ebben a harmóniában elfoglalt, arányos helyük szerint kell látnunk és értékelnünk. Régen az emberek tudták, hogyan alkalmazkodjanak a domborzat, az éghajlat, a nap és a szél járásához. Hogyan lehet a leginkább otthonos, az emberi szívnek kellemes hajlékot kialakítani. Ez nem egyéni döntés kérdése, ízlés dolga vagy pénzkérdés volt, hanem hosszú tapasztalatsor eredménye, amit helyi építészeti hagyománynak nevezünk. Ez az, ami az adott tájban a leginkább szép.”

a teljes tájegységre sikerült összefoglalni az építészeti jellemzőket, így a környéki főépítésznek már nem csak a maguk szűkös eszközeivel kell segíteniük az építetőköt.

A Balaton-felvidéki útmutatót nagyon megszerette a szakma és az építetők közössége is. Úgy gondolom, nem volt hiabavaló a munka, mert ma már látni a régi építészeti értékeknek azt a továbbélését, amit alapvetően szerettünk volna elérni.